

„Nauka Sprawdza” – naukowcy przeciwko dezinformacji

Problem fałszywego przekazu w mediach i jego konsekwencje społeczne wymagają skoordynowanych działań ze strony decydentów i środowiska naukowego. „Nauka Sprawdza” – nowa inicjatywa realizowana przez Uniwersytet Warszawski z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego to szeroka i systemowa odpowiedź na dezinformację wspierającą się autorytetem nauki.

Ustawicznie wzrasta w Polsce ekspozycja społeczeństwa na fałszywe przekazy, czyli tzw. *fake newsy*. Algorytmy sprzyjają szerzeniu treści kontrowersyjnych, wywołujących silne emocje, co często nie idzie w parze z nauką i faktograficzną rzetelnością. To z kolei pociąga za sobą konkretne straty społeczne, wpływając negatywnie na m.in. wybory konsumenckie, wychowanie dzieci, edukację, bezpieczeństwo czy kwestie związane z ochroną zdrowia. Dotychczasowe inicjatywy publiczne czy prywatne, mające na celu walkę z *fake newsami* i pseudonauką, pozostają, przede wszystkim ze względu na skalę problemu, niewystarczające.

Wiele z tych fałszywych informacji wykorzystuje autorytet nauki, podkopując jednocześnie fakty i rzetelne badania. Choć zgodnie z badaniami TISP wskaźnik zaufania do naukowców w Polsce wynosi 3,51¹, nieco poniżej średniej europejskiej, to nie odróżnia nas od krajów takich jak Holandia czy Niemcy. Jednocześnie aż 88% badanych Polaków ocenia wpływ nauki i technologii na społeczeństwo pozytywnie, a 75% uważa, że w ciągu najbliższych 20 lat nauka i technologia będą miały korzystny wpływ na ich życie². Te dane wskazują nie tylko na możliwość, ale i na konieczność włączenia naukowców w aktywne zwalczanie dezinformacji. Wykorzystując ich wiedzę i autorytet, możemy skutecznie docierać z rzetelnym przekazem do

¹ Mede, N. G., Cologna, V., Berger, S., Besley, J., Brick, C., Joubert, M., ... & Metag, J. (2025). Perceptions of science, science communication, and climate change attitudes in 68 countries—the TISP dataset. *Scientific Data*, 12(1), 114.

² Eurobarometer (2024). European citizens' knowledge and attitudes towards science and technology, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3227> (27.11.2025).

Centrum Współpracy i Dialogu Uniwersytetu Warszawskiego
Aleje Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa

społeczeństwa, wzmacniając przy tym jego odporność na kolejne próby budowania fałszywych narracji.

Uniwersytet Warszawski jest największą polską uczelnią, a zarazem największym polskim ośrodkiem badawczym. To tu znajdują się zasoby wiedzy i kapitał ludzki, które pozwalają zaprojektować realne systemowe przeciwdziałanie manipulacjom.

– Zdecydowana większość informacji cyfrowych nie podlega żadnej kontroli ani weryfikacji. Prawda przebija się z trudem, ponieważ trzeba jej dowieść. Naszym zadaniem jako Uniwersytetu jest rzetelne kształcenie, tak aby kwestie moralne i etyczne były obecne w naszej pracy, a odpowiedzialność – większa. Przekazywanie rzetelnej wiedzy to nasz obowiązek, a jednocześnie pieczołowicie kultywowana tradycja Uniwersytetu, sięgająca ponad dwustu lat. Jestem przekonany, że wykorzystanie potencjału intelektualnego i operacyjnego pracowników oraz doktorantów naszej uczelni to najwłaściwsza droga do budowania wartościowej, wiarygodnej komunikacji na temat dezinformacji i rozwijania skutecznych działań edukacyjnych w tym obszarze – mówi prof. dr hab. Alojzy Z. Nowak, rektor Uniwersytetu Warszawskiego.

„Nauka Sprawdza” to trzyletni projekt stworzony z myślą o potrzebie edukacji społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem odbiorców z grupy wiekowej 16-49 lat.

Jakie są najważniejsze działania w ramach projektu „Nauka Sprawdza”?

- Obnażenie oraz wytłumaczenie mechanizmów działania i powstawania *fake newsów* w sposób zorganizowany oraz niezależny
- Monitoring sieci i mediów
- Dementowanie i wyjaśnianie zjawisk, które wykorzystywane są do manipulacji w przestrzeni publicznej, za pośrednictwem własnych mediów społecznościowych oraz we współpracy z influencerami i popularyzatorami nauki
- Współpraca z najważniejszymi organizacjami zajmującymi się dezinformacją
- Opracowanie narzędzi do rozpoznawania fałszywego przekazu i udostępnienie ich na stronie internetowej projektu
- Realizacja trzech edycji konkursu dla studentów i doktorantów – „Fake Busters”

Centrum Współpracy i Dialogu Uniwersytetu Warszawskiego
Aleje Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa

Projekt „Nauka. Sprawdza”
biuro: ul. Dobra 56/66, 00-312 Warszawa
tel.: (22) 552 00 50
nauka.sprawdza@cwid.uw.edu.pl

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

- Organizacja kursu on-line w formie cyklu webinarów dotyczących dezinformacji naukowej
- Udostępnienie kompendium wiedzy i vademecum zawierających wskazówki, jak identyfikować fałszywe informacje
- Konsolidacja złożonej z naukowców, influencerów i studentów społeczności, zaangażowanej w walkę z problemem fałszywego przekazu
- Organizacja trzydniowego przeglądu filmów poświęconych nauce
- Organizacja Tygodnia Noblowskiego UW – sześciodniowego wydarzenia popularyzującego osiągnięcia naukowe oraz debaty online.

– *Nasza siła to pozycja instytucji, jaką jest Uniwersytet Warszawski, opierającej się na wiedzy i autorytecie zaangażowanych ekspertów, naukowców i naukowców UW. Nasi badacze – wsparci przez specjalistów od budowania przekazów medialnych i influencerów promujących naukę – staną się liderami inicjatywy wzmacniającej w społeczeństwie myślenie krytyczne oraz praktykę krytycznej analizy przyjmowanych informacji* – podkreśla Jacek Sztolcman, kierownik Centrum Współpracy i Dialogu UW, które koordynuje projekt „Nauka Sprawdza” na Uniwersytecie Warszawskim.

Inauguracja projektu i przedstawienie dotychczasowych działań oraz planów już 3 grudnia 2025 o godz. 9.00. Miejsce: **Stary BUW na Kampusie Głównym Uniwersytetu Warszawskiego, Krakowskie Przedmieście 26/28.**

W ramach projektu „Nauka Sprawdza”, po jego inauguracji, w tym samym miejscu o godz. 11.00 rozpocznie się czwarta edycja konferencji **#UWagaNauka – o dobrych praktykach w komunikacji naukowej**, stworzonej z myślą o pracownikach uczelni, instytucji kultury, popularyzatorach, dziennikarzach naukowych oraz wszystkich pasjonatach komunikacji wiedzy. Więcej informacji [na stronie Centrum Współpracy i Dialogu](#). Liczba miejsc jest ograniczona – obowiązują zapisy [przez formularz](#).

Kontakt: Sebastian Mańczyk; sebastian.manczyk@cwid.uw.edu.pl; tel. 796 666 498